Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Кафедра архітектури та середовищного дизайну

03-08-32

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«Історія архітектури та містобудування»
Частина 3 «Історія архітектури та містобудування України»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування»
денної форми навчання

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Рекомендовано науково-методичною комісією зі спеціальності 191 «Архітектура та містобудування»
Протокол № 4 від 20.06.2019 р.

Рівне – 2019

Національний університет водного господарства та природокористування

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Історія архітектури та містобудування», Частина 3 «Історія архітектури та містобудування України» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування» денної форми навчання / Михайлишин О. Л., Луц В. Д. – Рівне : НУВГП, 2019. – 31 с.

Укладачі: Михайлишин О. Л., д.арх., професор кафедри архітектури та середовищного дизайну; Луц В. Д., доцент кафедри архітектури та середовищного дизайну.

Національний університет водного господарства та природокористування

Відповідальний за випуск: Михайлишин О. Л., д.арх., професор, завідувач кафедри архітектури та середовищного дизайну.

© Михайлишин О. Л.,
Луц В. Д., 2019
© НУВГП, 2019

Національний університет
водного господарства
та природокористування

ЗМІСТ

1. Загальні положення..... 3
2. Мета і завдання..... 5
3. Зміст навчальної дисципліни..... 6
3.1. Структура модулів дисципліни..... 6
3.2. Тематика і зміст семінарських занять..... 15
4. Тематика рефератів..... 21
5. Самостійна робота..... 23
6. Перелік ілюстрацій до альбому пам'яток архітектури.. 24
7. Література…….. 27

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Творче засвоєння вітчизняної архітектурно-містобудівної спадщини є однією з важливих передумов розуміння сучасних проблем в архітектурній професії. Вивчення дисципліни «Історія архітектури та містобудування України» допоможе студентам сформувати уявлення про зміст, методи та основні завдання архітектурного фаху в контексті мистецьких, функціональних, інженерно-технічних та соціальних чинників архітектурної теорії і практики, які впливали на розвиток архітектурної думки і її втілення протягом різних історичних епох.

Дисципліна «Історія архітектури та містобудування України» як частина курсу «Історія архітектури та містобудування» вивчається у 6 семестрі (ІІІ курс).

Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Історія архітектури та містобудування України», як частини курсу «Історія архітектури та містобудування», укладені відповідно до навчального плану спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» на основі затвердженої робочої програми з використанням досвіду інших закладів вищої освіти України, у яких здійснюється підготовка фахівців-архітекторів.

Національний університет водного господарства та природокористування

У процесі вивчення частини 3 «Історія архітектури та містобудування України» дисципліни «Історія архітектури та містобудування» студенти знайомляться з основними етапами розвитку української архітектури від найдавніших часів до середини XX століття, визначними пам'ятками архітектури та творчістю видатних архітекторів.

Вивчення дисципліни – одне із джерел розуміння закономірностей розвитку функціональної та формальної сторони українського зодчества, його ролі засобу матеріальної та духовної організації життя суспільства. Великого значення надано розкриттю етапів розвитку архітектурно-конструктивних систем, що відображають не тільки геокліматичні особливості, наявність певних будівельних матеріалів, але й соціальне замовлення і вдосконалення будівельної техніки.

Основними об'єктами вивчення є найвизначніші міста, монастирські та палацово-паркові ансамблі, ринкові, площі, міські фортифікації та замки, храми різної конфесійної приналежності (церкви, костели, синагоги, мечеті), ратуші, житлові та промислово-виробничі будівлі і споруди. Окремо розглядається народна архітектура як головний вираз самобутності української архітектури. Предметом вивчення є загальні закономірності та специфіка формування функціональних, композиційних та конструктивних засад архітектури України на різних історичних етапах в різних суспільно-економічних умовах та різних історико-географічних ареалах (Північне Причорномор'я, Наддіпрянщина, Волинь, Галичина, Поділля, Слобожанщина та ін.).

Вивчення матеріалу здійснюється під час аудиторних занять (лекції та семінари) та самостійної роботи студентів (яка становить одну третю від загальної кількості годин за курсом) при підготовці до контролю знань: поточного протягом семестру у формі семінарів і модульних контролів та підсумкового – іспиту.

Для якісної підготовки і охоплення всього матеріалу, передбаченого робочою програмою, в структуру «Методичних

вказівок» включені питання, що виносяться на семінарські заняття із зазначенням літератури за темою семінару, рекомендованої до опрацювання, перелік найважливіших пам'яток архітектури, які ілюструють архітектурні-планувальні вирішення, характерні для певних історичних епох і регіонів України. Окремо подано тематику самостійної роботи щодо кожного із змістових модулів.

Важливим чинником засвоєння курсу є виконання графічних замальовок за усіма темами, які вивчаються. Замальовки повинні найповніше передавати особливості функціональної особливості будівлі, характер об'ємно-просторового рішення, планувальної структури, архітектурного стилю. Крім зображень фасадів, планів, в альбомі замальовок слід представляти рисунки окремих деталей і елементів (оздоблення і форма віконних, дверних прорізів, малюнок декору і т.і.), перспектив окремих архітектурних ансамблів. Рисунки можуть бути виконані в різних техніках: олівцевій, тушевій, гелевою ручкою шляхом копіювання зображення на кальку або у вигляді ескізу від руки. Кожен з них повинен супроводжуватись підписом про назву споруди або будівлі, її автора, період створення та країну. Малюнки можуть бути виконані за будь-якими джерелами.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ

Мета вивчення дисципліни полягає в творчому засвоєнні основних історичних етапів та особливостей архітектурно-містобудівного розвитку на теренах сучасної України. При цьому особлива увага приділяється такому важливому чиннику як багатонаціональний характер архітектурної спадщини в Україні, впливи на неї як східних, так і західних традицій.

Завдання дисципліни полягає у формуванні у студентів чіткої уяви про передумови, особливості розвитку національної архітектури та містобудування України, поширення та інтерпретації класичних архітектурних стилів, формування

Національний університет водного господарства та природокористування

традиції народної архітектури і специфіки її проявів у різних етнографічних регіонах країни, ознайомлення з найвизначнішими пам'ятками та творчістю видатних архітекторів.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Структура модулів дисципліни «Історія архітектури і містобудування» Частина 3 «Історія архітектури та містобудування України»

Модулі, змістові модулі, теми лекцій	**Назви, короткий зміст змістових модулів**	**Лекції, год.**
1	**2**	**3**
Модуль 5	**ІСТОРІЯ АРХІТЕКТУРИ та МІСТОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ ВІД НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ до XIX ст.**	
Змістовий модуль 1	*Архітектура України прадавніх часів (до IX ст.)*	
Тема 1	***Архітектура України прадавніх часів (до IX ст.)*** Залюднення території України. Палеоліт, мезоліт, неоліт. Особливості поселень та будівництво Трипільської культури. Будівельна культура скіфів та сарматів: городища, кургани, могильники. Неаполь Скіфський. Розселення давніх слов'ян на території України на різних етапах. Східні слов'яни. Особливості просторової	2

Національний університет водного господарства та природокористування

Національний університет водного господарства та природокористування

	організації поселень. Матеріали і конструкції. Антична архітектура Північного Причорномор'я. Виникнення античних держав. Періодизація розвитку: грецький період (VII ст. – сер. 1ст. до н.е.) та його етапи, римський період (сер. 1ст. до н.е. – 70–і роки IVст. н.е.) та його етапи. Розпланування та благоустрій міст. Архітектура і будівельна техніка. Типи будівель (житло, храми, оборонні споруди, поховання) і споруд архаїчного етапу. Класичний та елліністичний етапи. Розвиток архітектури та будівництва після входження до складу Римської імперії. Архітектура Криму V – VIII ст. Занепад античних держав–полісів і поширення впливів Візантійської імперії. Відбудова Херсонесу, будівництво фортець Алушта, Гурзуф та ін. Поширення християнства. Базиліка як основний тип храму. Планувальні і конструктивні особливості базилікальних храмів. Міста Гірського Криму: Ескі–Кермен, Чуфу–Кале, Мангуп та ін. Особливості розташування та забудови.	
Змістовий модуль 2	***Давньоруська архітектура***	
Тема 2	***Давньоруська архітектура X – першої пол. XIII ст.*** Хрещення Русі і його значення для розвитку архітектури. Розвиток міст. Місцеві будівельні традиції і візантійські впливи. Розпланування Києва доби Ярослава та Володимира. Рядова житлова забудова на	2

Національний університет водного господарства та природокористування

	Подолі. Перший мурований храм: Десятинна церква в Києві (989–996рр.) Будівельна діяльність Ярослава Мудрого. Собор Св. Софії, Ірининська церква в Києві. Спаський собор у Чернігові. Софійський собор в Новгороді. Цивільне та оборонне будівництво. Плани палацових споруд. Золоті ворота. Матеріали та конструкції. Дерев'яні храми. Давньоруська архітектура 2–ї пол. XI – поч. XII ст. Початок децентралізації політичної влади і дроблення земель. Поширення монастирського будівництва. Формування місцевих архітектурних шкіл. Архітектурно–планувальна структура Чернігова та Переяслава. Будівництво Печерського, Михайлівського Золотоверхого та Видубицького монастирів в Києві. Церква Спаса на Берестові. Розпланування давньоруського Переяслава. Храмове будівництво в Переяславі Михайлівська (Юрієва) божниця в Острі та ін. Архітектура XII – XIII ст. Подальша автономізація руських земель. Зростання значення Чернігова, Володимира–Волинського, Галича. Поширення традицій на північній землі (Володимир Андрія Боголюбського). Розпланування та забудова головних міст. Будівництво укріплених городищ. Київські храми Богородиці Пирогощі та Кирилівський. Юріївський собор у Каневі. Визначні храми Чернігова, Овруча, Володимира–Волинського та інші.	

	Містобудування та архітектура Галицько–Волинських земель X – XIII ст. Розвиток будівельної техніки	
Змістовий модуль 3	***Українська архітектура XIV-1-ї пол. XVII ст.***	
Тема 3.	***Архітектура XIV-XVI ст.*** Українські землі в складі Польщі та Великого князівства Литовського. Суспільні умови розвитку містобудування та архітектури. Містобудівні фактори. Визначальні типологічні групи будівель. Будівельні матеріали та конструкції. Замки. Просторова локація. Функціональні особливості. Еволюція методів оборони та конструктивні типи оборонних споруд. Найвизначніші пам'ятки замкового будівництва у Львові, Луцьку, Кам'янці–Подільському, Меджибожі, Острозі та ін. Міські фортифікації: основні складові елементи та способи будівництва. Типові приклади. Храми та монастирі. Основні віровизнання на теренах України і пов'язані з ними особливості храмобудування: православні церкви, католицькі костели, синагоги, мечеті та ін. Показові взірці. Цивільне будівництво: ратуші, житлові будівлі та ін.	2
Тема 4.	***Архітектура України в першій пол. XVII ст.*** Суспільні умови та початок контрреформації. Берестейська унія і її вплив на церковне будівництво. Розвиток провідних західноукраїнських міст: Львова, Кам'янка на Поділлі, луцька, Острога та ін. Замки та фортеці першої пол. XVII ст.	2

Національний університет водного господарства та природокористування

Національний університет водного господарства та природокористування

	Християнські храми та монастирі. Синагоги, Ратуші та житлові будівлі. Архітектура Києва та Наддніпрянщини в 1–ій пол.XVII ст. Суспільно–політичне життя і польська колонізація. Розбудова старих і заснування нових міст: Київ, Чернігів та ін. Заселення Слобожанщини. Нові риси храмового будівництва. Петропавловська церква в Новгороді–Сіверському, церква в Суботові, Покровська церква в Сулимівці. Архітектура Києва в 1–й пол. XVII ст. Оборонне та цивільне будівництво. Найвизначніші будівлі та споруди.	
Змістовий модуль 4	***Українська архітектура 2-ї пол. XVII–XVIII ст.***	
Тема 5.	***Архітектура України 2-ї пол. XVII ст. – XVIII ст.*** Суспільне життя Волині, Поділля та Галичини і нові умови архітектурно–будівельної діяльності. Розвиток містобудування. Міські фортифікації. Архітектура Львова. Провідні майстри: Б.Меретин, П.Гіжицький та ін. Архітектура Волині та Поділля. Місто Станіслав. Розпланування та архітектура нової столиці Покуття. Цивільне будівництво. Трансформація замків і поява палацових комплексів.	2
Тема 6.	***Архітектура Центральної та Лівобережної України 2-ї пол. XVII – XVIII ст.*** Переяславська угода 1654 р. Масове освоєння земель Слобожанщини. Гетьман І.Мазепа як меценат архітектурного мистецтва. Витоки мистецькі особливості стилю	2

Національний університет водного господарства та природокористування

	«українського бароко». Муровані храми Києва, Чернігова, Полтави, Харкова, Новгорода–Сіверського та ін. Житлові, учбові, адміністративні споруди. Посилення російських впливів, централізація державної політики в будівництві. Храмове та монастирське будівництво. Меценатська діяльність українських гетьманів та митрополитів. Розвиток ансамблю Києво–Печерської лаври. Відбудови давньоруських храмів. Творчість архітекторів В.Растеллі, І.Григоровича–Барського, Й. Шеделя та ін.	
Тема 7.	***Народна дерев'яна архітектура XVII – XVIII ст.*** Витоки дерев'яної архітектури та її впливи на муроване будівництво. Конструктивні прийоми та їх вплив на об'ємно-просторову композицію споруд. Дерев'яний храм як найвищий вияв творчої майстерності народних майстрів. Еволюція об'ємно–просторових укладів дерев'яних храмів. Особливості місцевих шкіл дерев'яного зодчества. Показові приклади дерев'яного храмобудування Волині, Поділля, Галичини, Покуття, Закарпаття, Наддніпрянщини, Слобідської України. Внутрішнє опорядження дерев'яних храмів. Композиція іконостасу.	2
Модуль 6	**АРХІТЕКТУРА І МІСТОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ кінця XVIII – поч. XXI ст.**	

Змістовий модуль 5	**Архітектура України кінця XVIII – поч. XX ст.**	
Тема 8.	***Архітектура і містобудування України кінця XVIII – поч. XX ст. в складі Російської імперії.*** Державна політика російської влади стосовно містобудування та архітектури. Показові проекти впорядкування міської забудови на регулярних засадах. Нові конструкції та матеріали. Зміна стилістичного напрямку, розповсюдження класицистичного стилю. Появи ампіру. Романтизм. Найпомітніші храмові, цивільні, інженерні споруди. «Зразкові» проекти. Місцеві архітектурні школи. Провідні майстри Києва, Харкова, Катеринослава, Одеси. Архітектура України 2–ї пол. XIX – поч. XX ст. в складі Російської імперії. Розвиток промисловості і нові можливості будівництва. Соціальні зміни. Архітектурно–просторовий розвиток міст. Занепад класицизму і формування полівалентного історизму (еклектизм). Пошук нового стилю. Модерн. Неостилі. Характерні споруди та провідні майстри.	2
Тема 9.	***Архітектура і містобудування Західної України кін. XVIII – поч. XX ст.*** Особливості розвитку архітектури в складі Австрійської монархії. Роль держави та місцевого управління. Ліквідація міських фортифікацій. Мистецькі зв’язки з метрополією. Особливості архітектурного	2

	стилеутворення. Австрійський варіант класицизму і його прояви в Галичині, на Буковині та Закарпатті. Характерні споруди Львова, Чернівців, Станіслава, Ужгорода, Коломиї та ін. Архітектура Західної України 2–ї пол. XIX – поч. XX ст. Соціально–економічні умови розвитку архітектури та містобудування в Габсбурзькій монархії. Нові конструкції та матеріали. Львівська архітектурна школа. Впливи Відня та Кракова. Художньо–стилістичні спрямування архітектурної творчості. Історизм та його архітектурні прояви. Пошуки нового стилю. Модерн. Показові громадські, житлові, промислові, транспортні споруди Львова, Чернівців, Станіслава, Тернополя, та ін.	
Змістовий модуль 6	***Українська архітектура XX ст.***	
Тема 10.	***Архітектура і містобудування України 1920–х – 1930–х рр.*** Суспільні умови розвитку архітектури та містобудування на українських землях в складі Польщі, Чехословаччини, Угорщини, Румунії. Впливи нових світових тенденцій. Функціоналізм та історизм. Принципові засади вирішення містобудівних проблем. Нове храмове будівництво. Головні громадські будівлі. Житлова архітектура. Суспільне життя радянської України і архітектурна творчість. Впливи світових і московських шкіл. Пошук творчої автентичності та автохтонності. Нові засади містобудування. Регіональні архітектурні	2

Національний університет водного господарства та природокористування

Національний університет водного господарства та природокористування

	центри: Харків, Київ, Дніпропетровськ та ін. Провідні майстри. Найвизначніші проекти та споруди. Забудова нової столиці України – Харкова. Посилення тоталітарної ідеології, монополізація творчих спілок, прокламація принципів соціалістичного реалізму. Звернення до монументального історизму. Містобудівні плани соціалістичної реконструкції. Найвизначніші проекти та споруди. Провідні архітектори Києва, Харкова та ін. міст.	
Тема 11.	***Архітектура Радянської України кін. 1940-х-1980-х рр.*** Ідеологічні та практичні засади повоєнної відбудови Києва, Одеси, Севастополя, Керчі та ін. міст. Спроби пошуку національних рис в нових спорудах. Забудова Київського Хрещатику: проекти та реалізації. Великі новобудови Харкова, Дніпропетровська, Донецька. Регіональна архітектура. Архітектура Радянської України 1960-х – 80-х рр. Боротьба з надмірностями. Впровадження індустріальних методів будівництва та його наслідки для архітектурної творчості. Українська специфіка в загальному радянському контексті. Архітектурні аспекти масового житлового будівництва. Громадські споруди. Передолімпійські реалізації. Промислова архітектура.	2
Тема 12.	***Новітня архітектура незалежної України.***	2

Національний університет водного господарства та природокористування

	Суспільні, економічні та технологічні фактори новацій в архітектурній творчості. Кількісні і якісні трансформації будівельної галузі. Законодавство про архітектуру та містобудування. Містобудівні та архітектурні наслідки соціального розшарування. Характерні приклади громадського, житлового, промислового будівництва. Відродження храмової архітектури і її основні спрямування. Відбудова Михайлівського Золотоверхого та Успенського храмів в Києві. Стилістичні течії новітньої архітектури. Прояви історизму, постмодернізму, техніцизму та інших впливів загальносвітових архітектурних течій.	

3.2. Тематика і зміст семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	**Давньоруська архітектура** 1. Архітектурно-просторовий та конструктивний устрій давньоруських храмів. 2. Архітектурно-художній образ Софійського собору в Києві. Зразок синтезу візантійських та давньоруських традицій. 3. Архітектурний ансамбль Києво-Печерської Лаври. Особливості формування монастирської архітектури.	2

Національний університет водного господарства та природокористування

	4. Оборонна архітектура Київської Русі. 5. Архітектура Галицько-Волинського князівства **Література** 1. *Асєєв Ю.С.* Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ, 1980. 214 с. (Нариси з історії українського мистецтва). 2. *Вечерський В.* Українські монастирі. Київ, 2008. 400 с. 3. Древняя Русь. Город, замок, село. Москва, 1985. 429 с. 4. *Кілессо С. К.* Києво-Печерська лавра. Київ, 2003. 200 с. 5. *Липа К.* Під захистом мурів (З історії української фортифікації X – XVII ст.). Київ, 2007. 6. *Нікітенко Н.М.* Собор Святої Софії в Києві. Київ, 2000. 232 с. 7. *Раппопорт П.А.* Древние русские крепости. Москва, 1965. 87 с. 8. *Ричков П.А.,* Луц В.Д. Сакральне мистецтво Володимира-Волинського. Київ, 2002. 168 с. 9. *Фіголь М.* Мистецтво стародавнього Галича. Київ, 1997. 224 с.	
2.	**Фортифікаційні споруди України XV –XVII ст.** 1. Теорія і практика фортифікації в Західній Європі та Речі Посполитій та її вплив на розвиток бастіонної архітектури в Україні. 2. Фортифікаційні споруди Волині. 3. Фортифікаційні споруди Галичини і Поділля. 4. Фортифікаційні споруди Лівобережної України. **Література** 1. Історія української архітектури / За ред.	2

Національний університет водного господарства та природокористування

	В. І. Тимофієнка. Київ, 2003. 472 с. 2. Історія української культури. У 5-ти т.: Т.2 : Українська культура XIII-першої половини XVII століть / Гол. ред Я. Д. Ісаєвич. Київ, 2001. 848 с. 3. *Липа К.* Місто-фортеця як феномен української культури (До проблеми вивчення української мистецької спадщини) / Художня освіта і проблеми виховання молоді. Зб. наук. праць. Київ, 1997. С.132-140. 4. *Липа К.* Під захистом мурів (З історії української фортифікації X – XVII ст.). Київ, 2007. 5. *Липа К.* Величне тло для подвигів: архітектура у літературі та фольклорі XVI–XVIII ст. Київ, 2009. 198 с. 6. *Липа К.* Теорія архітектури, містика і війна. Київ, 2016. 152 с. 7. Ричков П. А., Луц В. Д. Архітектурно–мистецька спадщина князів Острозьких. Київ, 2002.168 с. 8. Історія української архітектури / За ред. В. І. Тимофієнка. Київ, 2003. 472 с.	
3.	**Сакральна мурована архітектура України XV – першої пол. XVII ст.** 1. Архітектура православних храмів. 2. Український іконостас. 3. Католицькі храми та монастирі. 4. Синагоги. **Література** 1.*Вечерський В.* Українські монастирі. К. 2008 Наш час, 2008. 400 с. 2.*Годованюк О.М.* Монастирі та храми Волинського краю. К.: Техніка 2004. 176 с. 3.Історія українського мистецтва. В 6 – ти т. К.: Вид–во УРЕ: Т.2.: Мистецтво XIV– першої половини XVII ст. 1967. 472 с. 4.Історія української архітектури / Ю. С. Асєєв,	2

Національний університет водного господарства та природокористування

	В. В. Вечерський, О. М. Годованюк та ін. За ред. В. І. Тимофієнка. К. : Техніка, 2003. 472 с. 5. Історія української культури. У 5-ти т.: Т.2 : Українська культура XIII-першої половини XVII століть / Гол. ред Я. Д. Ісаєвич. 2001. 848 с. 6. *Колосок Б. В.* Римо-католицькі святині Луцька. К. : Техніка, 2004. 224 с. 7. *Овсійчук В. А.* Українське мистецтво другої половини XVI – першої половини XVII ст. Гуманістичні та визвольні ідеї. К. : Наукова думка, 1985. 184 с. 8. *Пламеницька О .А.* Християнські святині Кам'янця на Поділлі. К. : Техніка, 2001. 304 с. 9. *Ричков П. А., Луц В. Д.* Архітектурно-мистецька спадщина князів Острозьких. К. : Техніка, 2002. 168 с. 10. Синагоги України. Каталог / Вісник Інституту Укрзахідпроектреставрація. Львів, 1998. Чис. 9. 180 с.	
4.	**Дерев'яна сакральна архітектура** 1. Сакральна дерев'яна архітектура Карпат. 2. Дерев'яна архітектура Волині і Полісся. 3. Дерев'яна архітектура Лівобережної України. **Література** 1. *Вечерський В. В.* Українські дерев'яні храми**.** Київ, 2007. 272 с. 2. *Драґан М.* Українські деревляні церкви. Генеза і розвій форм: в двох частинах. Харків, 2016. 450 с. 3. *Завада В. Т.* Дерев'яні храми Полісся. Київ, 2004. 168 с. 4. Історія української архітектури / За ред. В. І. Тимофієнка. Київ, 2003. 472 с. 5. *Логвин Г. Н.* По Україні. Стародавні мистецькі пам'ятки. Київ, 1968. 464 с.	2

Національний університет водного господарства та природокористування

	6. *Таранушенко С .А.* Монументальна дерев'яна архітектура Лівобережної України. Київ, 1976. 336 с. 7. *Тарас Я. М.* Українська сакральна дерев'яна архітектура: словник -довідник. Львів, 2006. 584 с. 8. *Юрченко П .Г.* Дерев'яна архітектура України. Київ, 1970. 192 с.	
5.	**Архітектура України кінця XVII-поч. XX ст.** 1. Храмова архітектура Гетьманської України. 2. Архітектура гетьманських резиденцій (Чигирин, Батурин, Глухів). 3. Сакральна архітектура Львова. 4. Ансамбль Почаївського монастиря. 5. Класицизм в плануванні та розбудові міст України. 6. Регіональні центри і мистецькі школи формування українського архітектурного модерну. 7. Український архітектурний стиль. **Література** 1. Історія української архітектури / За ред. В. І. Тимофієнка. Київ, 2003. 472 с. 2. Овсійчук В. Класицизм і романтизм в українському мистецтві. Київ, 2001. 447 с. 3. Історія української культури: у 5-ти т.: Т.4 : Українська культура першої половини XIX століття, Кн. 1. К. : Наукова думка, 2008. 1008 с.; Т.4: Кн.2 : Українська культура другої половини XIX століття. Київ, 2005. 1296 с. 4. Александрович В. С. Ричков П. А. Собор святого Юра у Львові. Київ, 2008. 232 с. 5. Ричков П. А., Луц В. Д. Почаївська Свято–Успенська Лавра. Київ, 2000. 136 с. 6. Михайлишин О. Л. Палацово – паркові ансамблі Волині 2-ї половини XVIII – XIX століть. Київ,	2

Національний університет водного господарства та природокористування

	2000. 236 с. 7. Родічкін І., Родічкіна О. Старовинні маєтки України. К, 2008. 384 с. 8. Тимофієнко В. І., Єрошев В. Ю. Українська садиба архітектура другої половини XVIII – першої третини XIX століття. Київ, 1993. 44 с. 9. Хроніка-2000. №41-42. Поезія українського парку. Київ, 2001. 797 с. 10. Жук І. Львів Левинського: місто і будівничий. Київ, 2010. 184 с. 11. Чепелик В. Український архітектурний модерн. – Київ, 2000. 196 с. 12. Ясиевич В. Г. Архитектура Украины на рубеже XIX – XX вв. Київ, 1988.	
6.	**Архітектура України радянської доби.** 1. Архітектура і містобудування Харкова 1920-30-х рр. 2. Архітектура і містобудування Західної України міжвоєнного періоду. 3. Відбудова Хрещатика в повоєнний період. **Література** 1. Ерофалов-Пилипчак Б. Л. Архитектура советского Киева. Киев, 2010. 640 с. 2. Історія української архітектури / За ред. В. І. Тимофієнка. Київ, 2003. 472 с. 3. Історія української культури: у 5-ти т. Т.5, Кн.1 : Українська культура XX - початку XXI століть: наукове видання, Т. 5, Кн. 1. Київ, 2011. 863 с. 4. Історія української культури: у 5-ти т. Т.5: Кн.2 : Українська культура XX - початку XXI століть : наукове видання, Т. 5, Кн. 2 . Київ, 2011. 1032 с. 5. Михайлишин О. Л. Архітектура і містобудування Західної Волині 1921-1939 рр. Рівне, 2013. 352 с. 6. Нариси історії архітектури Української РСР (радянський період). Київ, 1962.	2

Національний університет водного господарства та природокористування

Національний університет
водного господарства
та природокористування

4. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

Архітектура України прадавніх часів (до IX ст.).

1. Особливості забудови міст Херсонесу, Ілурату, Ольвії, Пантикапея.
2. Розпланування та оборонні споруди середньовічного Херсонесу.
3. Архітектурний комплекс Великої («Уваровської») базиліки в Херсонесі.
4. Архітектура Криму X-XIII ст.

Давньоруська архітектура

1. Десятинна церква в Києві (989-996 роки).
2. Палацові споруди давнього Києва.
3. Особливості розпланування Києва X-XII століть.
4. Визначні храми Чернігова.
5. Визначні храми Володимира-Волинського.
6. Архітектура стародавнього Галича.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Українська архітектура XIV–1-ї пол. XVII ст.

1. Особливості оборонної архітектури України XIV- XVII ст.
2. Замки в Луцьку та Кременці.
3. Особливості планувально-просторової структури центральної частини Львова.
4. Особливості планувально-просторової структури Кам'янця-Подільського.
5. Замок кн. Острозьких в Острозі.
6. Оборонні монастирі Західної України.
7. Оборонні синагоги Західної України.
8. Цивільне будівництво Наддніпрянщини.

Українська архітектура 2-ї пол. XVII–XVIII ст.

1. Храмова архітектура Гетьманської України.

Національний університет водного господарства та природокористування

2. Ансамбль Почаївського монастиря.
3. Собор Святого Юра у Львові.
4. Класицизм в архітектурі культових будівель України.
5. Палацово-паркові ансамблі Волині.
6. Садово-парковий ансамбль «Софіївка».

Архітектура України кінця XVIII – поч. XX ст.

1. «Зразкові плани» міст України середини XIX ст.
2. Архітектурний ансамбль Круглої площі в Полтаві.
3. Садово-парковий ансамбль «Олександрія»
4. Палацово-парковий ансамбль «Качанівка»
5. Раціоналізм в архітектурі України 2-ї пол. XIX ст.
6. Харківський модерн.
7. Львівська сецесія.
8. Український архітектурний модерн південної України.

Українська архітектура XX ст.

1. Архітектура конструктивізму Харкова.
2. Національний романтизм в архітектурі Західної України.
3. Авангард в архітектурі Західної України.
4. Архітектура соцреалізму в Україні.
5. Функціоналізм в архітектурі України 1960-80-х рр.
6. Особливості громадської і житлової архітектури України 1990-х рр.

Національний університет водного господарства та природокористування

Національний університет
водного господарства
та природокористування

5. САМОСТІЙНОЇ РОБОТА

	Назва змістового модуля	Кіль-кість годин	Форма підго-товки
1	**2**	**3**	**4**
	МОДУЛЬ 1. ІСТОРІЯ АРХІТЕКТУРИ та МІСТОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ ВІД НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ до XIX ст.		
1.	*Змістовий модуль 1.* Архітектура України прадавніх часів (до IX ст.)	6	Конспект, презентація, повідом-лення, реферат
2.	*Змістовий модуль 2.* Давньоруська архітектура.	4	
3.	*Змістовий модуль 3.* Українська архітектура XIV–1-ї пол. XVII ст.	8	
4.	*Змістовий модуль 4.* Українська архітектура 2-ї пол. XVII–XVIII ст.	14	
	МОДУЛЬ 6. АРХІТЕКТУРА І МІСТОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ кінця XIX – поч. XXI ст.		Конспект, презентація, повідом-лення, реферат
6.	*Змістовий модуль 5.* Архітектура України кінця XVIII – поч. XX ст.	8	
7.	*Змістовий модуль 6.* Українська архітектура XX ст.	14	
	Разом	54	

Національний університет водного господарства та природокористування

6. ПЕРЕЛІК ІЛЮСТРАЦІЙ ДО АЛЬБОМУ ПАМ'ЯТОК АРХІТЕКТУРИ

Архітектура України прадавніх часів (до IX ст.).

1. Схематичний план Херсонеса еліністичної доби.
2. Головна міська брама Херсонеса.
3. Херсонес. Комплекс споруд «Уваровської базиліки». План.
4. Чуфут-Кале. Схематичний план.
5. Керч. Церква Іоана Предтечі.

Давньоруська архітектура

6. План Києва в X- 1-ї пол. XI ст.
7. План Десятинної церкви в Києві.
8. Софійський собор в Києві. План, реконструкція загального вигляду, інтер'єр.
9. Спаський собор у Чернігові. План та загальний вигляд.
10. Михайлівський собор Видубицького монастиря в Києві. План, загальний вигляд.
11. Собор Михайлівського Золотоверхого монастиря в Києві. План, реконструкція фасаду.
12. Троїцька надбрамна церква Печерського монастиря. План, фасад.
13. Кирилівська церква в Києві. План, фасад.
14. Борисоглібський собор у Чернігові. План, загальний вигляд.
15. Церква Василія в Овручі. План, загальний вигляд.
16. П'ятницька церква в Чернігові. Загальний вигляд.
17. Церква Пантелеймона в Галичі.

Українська архітектура XIV–1-ї пол. XVII ст.

18. Планувальна схема середньовічного Львова.
19. Планувальна схема Кам'янця-Подільського.
20. Луцький замок. Загальний вигляд.
21. Покровська церква в Сутківцях. Загальний вигляд, план.
22. Острог. Богоявленська церква. Загальний вигляд. План.

23. Львів. Успенська церква з каплицею Трьох Святителів. План, загальний вигляд.
24. Планувальна схема міста-фортеці Броди.
25. Замок в Підгірцях. План та загальний вигляд.
26. Церква в Низкиничах. План та загальний вигляд.
27. Львів. Костел ієзуїтів. Загальний вигляд та план.
28. Синагога в Гусятині.
29. Церква Богдана Хмельницького в Суботові. План та загальний вигляд.
30. Перебудова церкви Спаса на Берестові у Києві.

Українська архітектура 2-ї пол. XVII–XVIII ст.

31. Новгород-Сіверський. Спасо-Преображенський монастир. План та загальний вигляд надбрамної башти.
32. Чернігів. Дім Якова Лизогуба. План та загальний вигляд.
33. Київ. Церква Всіх Святих Києво-Печерської Лаври. Загальний вигляд, план.
34. Чернігів. Собор Троїцького монастиря. Загальний вигляд, план.
35. Київ. Митрополичий будинок на Софіївському подвір'ї.
36. Київ. Царський палац.
37. Ковнірівський корпус Києво-Печерської Лаври.
38. Київ. Андріївська церква.
39. Церква Св. Юра в Дрогобичі.
40. Церква в с.Ворохта.
41. Церква в с.Стеблівці Закарпатської області.
42. Церква в с.Кривка.
43. Троїцький собор в Новомосковську.

Архітектура України кінця XVIII – поч. XX ст.

44. Катеринослав. Проектний генплан архітектора І.Старова.
45. Полтава. Генплан Круглої площі.
46. Палац Галагана в Сокиринцях.
47. Київ. Університет (архітектор В.Беретті).
48. Палац у Батурині.

Національний університет водного господарства та природокористування

Національний університет водного господарства та природокористування

49. Львів. Міська ратуша.
50. Львів. Бібліотека Оссолінеум.
51. Київ. Художньо-історичний музей (архітектор В.Городецький)
52. Київ. Володимирський собор.
53. Оперний театр в Одесі.
54. Троїцький собор Почаївської Лаври.
55. Будинок земства в Полтаві.
56. Будинок В.Городецького по вул. Банковій в Києві.
57. Театр опери і балету у Львові.
58. Будинок страхового товариства «Дністер» у Львові.
59. Резиденція буковинських митрополитів в Чернівцях.

Українська архітектура XX ст.

60. Корпус лісотехнічного факультету сільськогосподарської академії у Львові.
61. Палац залізничників у Харкові.
62. Генплан площі Свободи у Львові.
63. Будинок Держпрому у Харкові.
64. Запоріжжя. Дніпрогес.
65. Залізничний вокзал в Києві.
66. Будинок Ради Міністрів у Києві.
67. Міністерство закордонних справ у Києві.
68. Будинок Верховної Ради в Києві.
69. Київ. Планувальна схема реконструкція Хрещатика.
70. Київ. Висотний будинок на Хрещатику.
71. Театри у Полтаві і Рівному.
72. Дніпро. Залізничний вокзал.
73. Схема розпланування Києва 1960-80-х рр.
74. Готель «Тарасова гора» в Каневі.
75. Київ. Палац культури «Україна».
76. Київ. Будинок торгівлі.
77. Київ. Будинок центру науково-технічної інформації.
78. П’ять будівель – зразків архітектури України періоду незалежності (за вибором студента).

Національний університет водного господарства та природокористування

Національний університет
водного господарства
та природокористування

7. ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Історія українського мистецтва. В 6 – ти т. Київ, 1966–І970.
   Т.1.: Мистецтво найдавніших часів та епохи Київської Русі. 1966. 456 с.
   Т.2.: Мистецтво XIV– першої половини XVII ст. 1967. 472 с.
   Т.3.: Мистецтво другої половини XVII– XVIII століття. 1968. 440 с.
   Т.4.: Кн.1.:Мистецтво кінця XVIII – першої половини XIX століття. 1969. 364 с.
   Т.4.: Кн.2. : Мистецтво другої половини XIX– XX століття. 1970. 436 с.
   Т.5.: Радянське мистецтво 1917– 1941 років. 1967. 480 с.
   Т.6.: Радянське мистецтво 1941– 1967 років. 1968. 452 с.
2. Мистецтво України: Біографічний довідник / Упоряд. А. В. Кудрицький, М. Г. Лабінський. Київ, 1997. 700 с.
3. Історія української архітектури / За ред. В. І. Тимофієнка. Київ, 2003. 472 с.
4. Нариси історії архітектури Української РСР (дожовтневий період). Київ, 1957. 560 с.
5. Нариси історії архітектури Української РСР (радянський період). Київ, 1962.
6. Історія української культури: у 5-ти т. / Гол. ред. Б.Є. Патон. Київ.
   Т.1 : Історія культури давнього населення України / Гол. ред П.П. Толочко. Київ, 2001. 1136 с.
   Т.2 : Українська культура XIII-першої половини XVII століть / Гол. ред Я.Д. Ісаєвич. Київ, 2001. 848 с.
   Т.3. : Українська культура другої половини XVII-XVIII століть / Ред. кол.: В.А. Смолій (гол. ред.). Київ, 2003. 1247 с.
   Т.4 : Українська культура першої половини XIX століття, Кн. 1 / Ред. кол. тому, кн. 1: Г. А. Скрипник (гол. ред.) та ін. Київ, 2008. 1008 с.
   Т.4: Кн.2 : Українська культура другої половини XIX століття / Ред. кол.: Г.А. Скрипник (гол. ред.). 2005. 1296 с.
   Т.5, Кн.1 : Українська культура XX - початку XXI століть : наукове видання, Т. 5, Кн. 1 / Ред. кол.: М. Г. Жулинський, М. П. Бондар, М. М. Сулима. Київ, 2011. 863 с.
   Т.5: Кн.2 : Українська культура XX - початку XXI століть :

Національний університет водного господарства та природокористування

наукове видання, Т. 5, Кн. 2 / Ред. кол.: М. Г. Жулинський, М. П. Бондар, М. М. Сулима. Київ, 2011. 1032 с.
10. Образотворче мистецтво: Енциклопедичний ілюстрований словник-довідник / упоряд. А. Пасічний. Київ, 2007. 680 с.

Допоміжна

11. Александрович В.С. Ричков П.А. Собор святого Юра у Львові. Київ, 2008. 232 с.
12. Архитектура Советской Украины. Киев, 1987.
13. Архітектурна спадщина Волині. Вип. 1. Зб. наук. праць. Рівне, 2008.
14. Архітектурна спадщина Волині. Вип. 2. Зб. наук. праць. Рівне, 2010.
15. Архітектурна спадщина Волині. Вип. 3. Зб. наук. праць. Рівне, 2012.
16. Архітектурна спадщина Волині. Вип. 4. Зб. наук. праць. Рівне, 2014.
17. Архітектурна спадщина Волині. Вип. 5. Зб. наук. праць. Рівне, 2016.
18. Архітектурна спадщина Волині. Вип. 6. Зб. наук. праць. Рівне, 2018.
19. Асеев Ю.С. Архітектура Київської Русі. Київ, 1969.
20. Асєєв Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ, 1980. 214 с. (Нариси з історії українського мистецтва).
21. Вечерський В. Гетьманські столиці України. 2006. Київ, 2008. 320 с.
22. Вечерський В. Українські монастирі. 2008. Київ, 2008. 400 с.
23. Віроцький В.Д. Храми Чернігова. Київ, 1998. 207 с.
24. Годованюк О.М. Монастирі та храми Волинського краю. Київ, 2004. 176 с.
25. Дахно В.П. и др. Архитектура Советской Украины. Київ, 1986.
26. Дехтярьов М.Г., Корнєєва В.І. Андріївська церква. Київ,1999. 120 с.
27. Дехтярьов М.Г., Реутов А.В. Михайлівський Золотоверхий монастир. Київ, 1997. 160 с.
28. Драґан М. Українські деревляні церкви. Генеза і розвій форм : в двох частинах / упоряд. О. О. Савчук. Харків, 2016. 2-ге

Національний університет водного господарства та природокористування

вид., стереотипне. 450 с.
29. Древняя Русь. Город, замок, село. Москва, 1985. 429 с.
30. Ерофалов-Пилипчак Б. Л. Архитектура советского Киева. Киев, 2010. 640 с.
31. Жук І. Львів Левинського: місто і будівничий. Київ, 2010. 184 с.
32. Завада В. Т. Дерев'яні храми Полісся. Київ, 2004. 168 с.
33. Киркевич В. Г. Володимирський собор у Києві. Київ, 2004. 208 с.
34. Киркевич В. Г., Віроцький В. Д. Гетьманська столиця Батурин. Київ, 2007. 192 с.
35. Кілессо С. К. Києво–Печерська лавра. Київ, 2003. 200 с.
36. Кілессо Т. С. Кирилівський монастир. Київ, 1999. 136 с.
37. Колосок Б.В. Православні святині Луцька. Київ, 2003. 296 с.
38. Колосок Б.В. Римо-католицькі святині Луцька. Київ, 2004. 224 с.
39. Кострица М.Ю., Михайлишин О. Л. Храм Святого Василія в Овручі. Київ, 2011. 96 с.
40. Крыжицкий С. Д. Архитектура античных государств Северного Причерноморья. Київ, 1993.
41. Липа К. Під захистом мурів (З історії української фортифікації X – XVII ст.). Київ, 2007.
42. Липа К. Теорія архітектури, містика і війна. Київ, 2016. 152 с.
43. Логвин Г. Н. По Україні. Стародавні мистецькі пам'ятки. Київ, 1968. 464 с.
44. Логвин Г. Н. Украина и Молдавия. Справочник – путеводитель. Москва, 1982;
45. Михайлишин О. Л. Архітектура і містобудування Західної Волині 1921-1939 рр. Рівне, 2013. 352 с.
46. Михайлишин О. Л. Палацово – паркові ансамблі Волині 2 – ї половини XVIII – XIX століть. Київ, 2000. 236 с.
47. Нікітенко Н. М. Собор Святої Софії в Києві. Київ, 2000. 232 с.
48. Овсійчук В. А. Українське мистецтво другої половини XVI – першої половини XVII ст. Гуманістичні та визвольні ідеї. Київ, 1985. 184 с.
49. Пам'ятки архітектури та містобудування України. Київ, 2000.
50. Памятники архитектуры Украины: Чертежи и фотографии. Київ, 1954.
51. Памятники градостроительства и архитектуры Украинской

Національний університет водного господарства та природокористування

ССР. Т. 1– 4. Київ, 1983-1986.
52. Пламеницька О. А. Християнські святині Кам’янця на Поділлі. Київ, 2001. 304 с.
53. Прибега Л. В. Народное зодчество Украины. Охрана и реставрация. Київ, 1987.
54. Прибєга Л. В. Кам’яне зодчество України. Охорона та реставрація. Київ, 1993.
55. Раппопорт П. А. Древние русские крепости. Москва, 1965. 87 с.
56. Раппопорт П. А. Очерки_по_истории_военного_зодчества X_XIII в. Москва–Ленинград. 1956. 181 с.
57. Ричков П. А. Дорогами южной Ровенщины. Москва, 1989.
58. Ричков П. А., Луц В. Д. Почаївська Свято–Успенська Лавра. Київ, 2000. 136 с.
59. Ричков П. А., Луц В. Д. Архітектурно–мистецька спадщина князів Острозьких. Київ, 2002. 168 с.
60. Ричков П. А., Луц В. Д. Сакральне мистецтво Володимира–Волинського. Київ, 2002. 168 с.
61. Самойлович В. П. Народна архитектура України в ілюстраціях. Київ, 1999. 281 с.
62. Соколов Г. И. Античное Причерноморье: Памятники архитектуры, живописи и прикладного искусства. Ленинград, 1973. 192 с.
63. Станиславский А. И. Планировка и застройка городов Украины. Киев, 1971.
64. Таранушенко С. А. Монументальна дерев'яна архітектура Лівобережної України. Київ, 1976. 336 с.
65. Тарас Я. М. Українська сакральна дерев’яна архітектура: словник-довідник. Львів, 2006. 584 с.
66. Тимофеенко В. И. Города Северного Причерноморья во второй половине XVIII века. Київ, 1984.
67. Тимофеенко В. И. Формирование градостроительной культуры юга Украины. Киев, 1986.
68. Тимофієнко В. І., Єрошев В. Ю. Українська садиба архітектура другої половини XVIII – першої третини XIX століття. Київ, 1993. 44 с.
69. Українське мистецтво та архітектура кінця XIX – початку XX ст. Київ, 2000. 240 с.
70. Фіголь М. Мистецтво стародавнього Галича. Київ, 1997. 224 с.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

71. Хроніка-2000. №41-42. Поезія українського парку. К., 2001. 797 с.
72. Цапенко М. Архитектура Левобережной Украины XVII – XVIII вв. Москва, 1967.
73. Чепелик В. Український архітектурний модерн. Київ, 2000. 196 с.
74. Юрченко П. Г. Дерев'яна архітектура України. Київ, 1970. 192 с.
75. Ясиевич В. Г. Архитектура Украины на рубеже XIX – XX вв. Київ, 1988.
76. Періодичні видання: «Строительство и архитектура», «Архітектура України», «Пам'ятки України», «АСС», «Архитектура и престиж» та ін.

Національний університет
водного господарства
та природокористування